

Innst. 144 L

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om granskingskommisjon for brannen på Scandinavian Star

Til Stortinget

1. Bakgrunn

Stortinget traff 12. mai 2015 følgende vedtak i samsvar med Innst. 262 S (2014–2015) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen:

- I. Det oppnevnes en uavhengig granskingskommisjon for brannen på Scandinavian Star. Granskingskommisjonens formål er å vurdere om de faktiske forhold som det er blitt redegjort for under Stortingets tidligere behandling av saken, jf. bl.a. Innst. S. nr. 235 (1989–1990), St.meld. nr. 63 (1991–1992), jf. NOU 1991:1 a og b, samt Innst. S. nr. 108 (1992–1993), gir et korrekt og fyllestgjørende bilde av saken i lys av den informasjonen som senere er kommet frem. Kommisjonen skal videre vurdere de offentlige myndigheters oppfølging av saken, herunder oppfølgingen av anbefalingene i de ovennevnte dokumenter samt ivaretagelsen av overlevende og pårørende.
- II. Stortingets presidentskap fastsetter granskingskommisjonens sammensetning og mandat, herunder avgrensningen mot den pågående etterforskningen av eventuelle straffbare forhold i saken.

I henhold til Stortingets beslutning har presidentskapet vedtatt følgende mandat for kommisjonen, jf. Innst. 143 S (2015–2016):

1. Kommisjonen skal vurdere om de faktiske forhold som det er blitt redegjort for under Stortingets tidligere behandling av brannen på Scandinavian Star (jf. bl.a. Innst. S. nr. 235 (1989–1990), St.meld. nr. 63 (1991–1992), jf. NOU 1991:1 a og b, samt Innst. S. nr. 108 (1992–1993)) gir et korrekt og fyllestgjørende bilde av saken. Kommisjonen skal videre vurdere de offentlige myndigheters oppfølging av saken, herunder oppfølgingen av de anbefalinger som ble gitt i ovennevnte dokumenter, samt ivaretagelsen av overlevende og pårørende.
2. Kommisjonen skal ikke ta stilling til spørsmål om strafferettslig ansvar.
3. Kommisjonen kan benytte både nasjonal og internasjonal fagkompetanse i den grad dette anses nødvendig. Det forutsettes at kommisjonen oppretter dialog med personer og instanser som kan opplyse saken, herunder overlevende og pårørende. Offentlige myndigheter forutsettes å stille til rådighet for kommisjonen alt materiale som kommisjonen anser kan være av interesse for saken. I den grad granskingen medfører kontakt med fremmed makt, skal Utenriksdepartementet orienteres og deretter koordinere kontakten.
4. Kommisjonen starter sin gransking så snart som mulig og utarbeider innen 1. juni 2017 en rapport med sine konklusjoner til Stortingets presidentskap.

Kommisjonen antar selv den sekretærhjelp den anser nødvendig.

2. Presidentskapets merknader

2.1 Behovet for en særlov

Presidentskapet viser til at granskingskommisjonen for brannen på Scandinavian Star forutsettes å kunne innhente alle typer bevis som den mener er relevant for sitt mandat, herunder også vitneforklaringer. En granskingskommisjon har imidlertid ikke adgang til å kunne pålegge noen å avgi forklaring direkte for kommisjonen. Riktignok kan kommisjonen kreve bevisoptak ved domstolene etter domstoloven § 43 annet ledd, men en slik fremgangsmåte er tungvint. På samme måte som det ble vedtatt særlover for blant annet den stortingsoppnevnte granskingskommisjonen for Mehamn-ulykken 11. mars 1982, jf. lov 11. april 2003 nr. 20, samt for granskingskommisjonen for gransking av påstander om ulovlig overvåking av norske borgere (Lund-kommisjonen), jf. lov 25. mars 1994 nr. 6, foreslår presidentskapet at det gis en særlov med regler om vitneforklaringer mv. for denne kommisjonen.

2.2 Merknader til loven

Til § 2

I første ledd første punktum i lovutkastet foreslås bestemt at den som innkalles til kommisjonen, plikter å møte fram for den og avgi forklaring. Møte- og forklaringsplikten gjelder som utgangspunkt uavhengig av oppholds- eller bosted. Tvistelovens regler om fjernmøte, jf. § 13-1 og tvistelovforskriften kapittel 3, bør likevel kunne anvendes analogisk i den utstrekning kommisjonen mener dette er hensiktsmessig.

Tvistelovens bestemmelser om rettsbøker foreslås ikke gjort direkte gjeldende for kommisjonens avhørsprotokoller, men det er naturlig at også disse bestemmelsene følges så langt de passer. Kommisjonen bestemmer likevel selv hvordan forklaringer skal opptas og registreres.

Det er ønskelig at flest mulig forklaringer gis for samlet kommisjon, men det vil være praktisk at noen forklaringer kan gis til enkelte av kommisjonens medlemmer, spesielt til lederen, eventuelt til sekretariatet. Kommisjonen må kunne overlate til enkelte av sine medlemmer eller til sekretariatet å oppta frivillige forklaringer. Derimot må avhør etter at pålegg er gitt ved kjennelse etter § 3 foretas av samlet kommisjon.

I første ledd annet punktum fremgår at vitneforklaringer skal avgis for lukkede dører. Det er lang praksis for at møter i granskingskommisjoner ikke er offentlige, med mindre kommisjonen selv finner grunn til det. Hensynet til sakens opplysning i sin alminnelighet ivaretas best ved at vitnene kan for-

klare seg uten at presse og publikum er til stede. Det vises ellers til drøftelsen av dette spørsmålet i innstillingen til nevnte lov 25. mars 1994 nr. 6 for Lund-kommisjonen, jf. Innst. O. nr. 24 (1993–1994) fra den særskilte komiteen nedsatt av Stortinget 8. desember 1993.

I første ledd tredje og fjerde punktum gis tvistelovens regler om bevisforbud, bevisfritak og vitneforsikring tilsvarende anvendelse.

I første ledd femte punktum åpnes det for at kommisjonen kan beslutte anonymisering av en vitneforklaring. En slik regel vil blant annet kunne hindre at kommisjonens medlemmer på et senere tidspunkt blir pålagt å opplyse om kildene bak rapporten, jf. også her Innst. O. nr. 24 (1993–1994).

I annet ledd første og annet punktum foreslås innført regler om fremleggelse av skriftlige beviser, etter tilsvarende mønster som i tvisteloven.

I tredje ledd oppstilles en adgang for kommisjonen til å kreve seg forelagt eller få adgang til realbevis, etter de samme retningslinjer som for vitnebevis og skriftlig bevis.

Til § 3

Første ledd første punktum gir kommisjonen adgang til å treffe kjennelse om møte- og forklaringsplikt etter § 2. Det forutsettes at den som pålegges slik plikt får anledning til å uttale seg før avgjørelse treffes. Annet og tredje punktum gir adgang til å anke kjennelsen. Anke skjer direkte til Høyesteretts ankeutvalg. Det forutsettes at ankeutvalget kan prøve alle sider av saken.

Annet ledd første punktum har regler om tvangsgjennomføring av rettskraftig kjennelse etter første ledd. Annet punktum gir videre kommisjonen adgang til å ilegge rettergangsstraff eller erstatning hvis kjennelsen ikke overholdes. En eventuell sanksjon treffes ved separat kjennelse, etter at vedkommende igjen har fått anledning til å uttale seg. Også denne avgjørelsen kan ankes direkte til Høyesteretts ankeutvalg, jf. forslaget til tredje punktum.

Til § 4

Bestemmelsen gir straffelovens regler om uriktig forklaring tilsvarende anvendelse for kommisjonen. Vitnene bør forklare seg under straffansvar også når de forklarer seg til noen som opptar forklaring for kommisjonen, det vil si når kommisjonen har overlatt til vedkommende å oppta forklaringen.

Straffansvar gjelder bl.a. ikke mistenkt som forklarer seg uriktig om det forhold mistanken mot ham gjelder.

3. Presidentskapets tilråding

Presidentskapet viser til merknadene ovenfor og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om granskingskommisjonen for brannen på
Scandinavian Star

§ 1

Granskingskommisjonen nedsatt av Stortingets presidentskap i henhold til Stortingets vedtak 12. mai 2015, for å granske brannen på Scandinavian Star, kan foruten å begjære bevisopptak etter domstoloven § 43 mv., innhente bevis etter reglene i denne lov.

§ 2

Den som innkalles til avhør, plikter å møte for kommisjonen og avgi forklaring. Forklaringen avgis for lukkede dører. Tvisteloven §§ 22-1 til 22-11 og 24-4 gjelder tilsvarende. Kommisjonen kan kreve at den som avgir forklaring, avlegger forsikring som nevnt i tvisteloven § 24-8 fjerde ledd. Tvisteloven §§ 24-8 første til tredje ledd, 24-10 annet ledd og 25-5 fjerde ledd gjelder tilsvarende. Etter anmodning fra den som avgir forklaring, kan kommisjonen beslutte at vedkommendes identitet ikke skal gjøres kjent.

Kommisjonen kan kreve at den som besitter et skriftlig bevis, fremlegger det for kommisjonen. Kommisjonen kan ikke kreve fremlagt de deler av et dokument som inneholder noe som besitteren ville være utelukket fra eller fritatt for å avgi forklaring om.

Annet ledd gjelder tilsvarende for plikten til å fremlegge eller gi adgang til andre ting som kommisjonen beslutter å undersøke.

§ 3

Etter at vedkommende er gitt adgang til å uttale seg, kan kommisjonen gi pålegg etter § 2 ved kjennelse, jf. tvisteloven § 19-1 annet ledd bokstav d. Kjennelsen kan ankes til Høyesteretts ankeutvalg, jf. tvisteloven § 30-1 annet ledd. Tvisteloven § 30-9 gjelder tilsvarende.

Når en person ved rettskraftig kjennelse er gitt et pålegg etter § 2, gjelder tvisteloven §§ 24-5 og 26-8 tilsvarende. Etter at vedkommende er gitt adgang til å uttale seg, kan kommisjonen ilegge den som ikke etterkommer et rettskraftig pålegg, rettergangsstraff eller erstatningsplikt etter domstoloven §§ 205, 206, 207 og 209. Kommisjonens avgjørelse kan ankes til Høyesteretts ankeutvalg, jf. første ledd annet og tredje punktum.

§ 4

Om straffansvar for uriktig forklaring for kommisjonen eller den som opptar forklaring for kommisjonen, gjelder straffeloven § 221 tilsvarende.

§ 5

Om godtgjørelse til den som etterkommer et pålegg etter § 2, gjelder lov 21. juli 1916 nr. 2 om vitners og sakkyndiges godtgjørelse mv. tilsvarende. Kommisjonens avgjørelse kan ikke ankes.

§ 6

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 17. desember 2015

Olemic Thommessen

Marit Nybakk

Kenneth Svendsen

Svein Roald Hansen

Ingjerd Schou

Line Henriette Hjemdal

